

Samenvatting

Deze thesis onderzoekt verzetsstructuren en contacten binnen de Belgische gewapende weerstand, zowel voor het nationale- als voor het Antwerpse niveau. De juridische definitie van ‘gewapende verzetsbeweging’ vormde het vertrekpunt om de grootste groeperingen te definiëren. Het ging om de Belgische Nationale Beweging (BNB), de Nationale Koningsgezinde Beweging (NKB), de Witte Brigade-Fidelio (Witte Brigade), het Onafhankelijkheidsfront (OF) en het Geheim Leger (GL).

Op nationaal gebied toonden vooral de BNB, het OF en het GL zich vanaf 1942 erg actief in het aftasten van samenwerkingen. Respectievelijk het Patriottisch Front, het ‘Nationaal komitee’ en de gesprekken naar aanloop van het Vrijkorps waren voorbeelden hiervan. In wezen waren het pogingen tot unificatie van de weerstand of van de verzetsactiviteiten. Ook de NKB en de Witte Brigade tastten mogelijkheden tot samenwerking af, waarbij die pogingen vooral betekenisvol zouden blijken in relatie tot het GL. Bij militaire operaties zouden de NKB en de Witte Brigade effectieven ter beschikking stellen van deze organisatie. Ook de militarisering van weerstandsgroeperingen stond op de gezamenlijke agenda van de NKB en het GL. Wat betreft concrete resultaten bleven de verschillende initiatieven evenwel beperkt. Het ging om coördinatie inzake sluikpers, kleine opname van effectieven van de andere groepering, ... Het zwaartepunt van de samenwerkingen lag ook duidelijk na 1943, met het oog op ondersteuning van geallieerde bevrijdingsoperaties.

Het lokale Antwerpse niveau bleek slechts een beperkte weerspiegeling van wat er nationaal gebeurde. De BNB verkeerde in een relatief geïsoleerde positie, omdat haar leden in de provincie Antwerpen werkten voor de dienst *Mill*. De situatie voor de NKB, de Witte Brigade, het OF en het GL weerspiegelde dan weer goed wat de nationale leiders voor ogen hadden. Zowel het tijdstip van de eerste contacten, meestal begin 1942, als de inhoud van de gesprekken toonde overeenstemming. In het geval van de Witte Brigade was er zelfs al contact met het OF en de NKB respectievelijk in januari 1941 en mei 1941. Hier was het persoonlijke netwerk van Marcel Louette een faciliterende factor. De Antwerpse verzetsstructuur bracht daarnaast een tendens aan het licht om in contact te treden met lokale organisaties en daarbij effectieven van deze entiteiten te gaan opsloppen. Verder waren er kleine samenwerkingspogingen, vooral met betrekking tot de sluikpers.

De resultaten van dit onderzoek stellen het denken over het verzet als ‘een aantal grote organisaties’ in vraag en roepen op tot onderzoek op microniveau. Een uitdaging voor toekomstig onderzoek is wel het vinden van goede bronnen. De bevindingen geven de indruk dat de verzetsspeler *an sich* niet geïsoleerd stond, zelfs niet zonder hulp van bovenaf. De bronnen toonden bijvoorbeeld dat een te diepgaande samenwerking gewoonweg onwenselijk was. Slechts ten opzichte van kleine bewegingen was er meer ‘spelingsruimte’. De risico’s op bijvoorbeeld infiltratie waren ook aanzienlijk kleiner.